

# Löa-Bladet

LOKALNYHETER FRÅN LÖABYGDEN

NR 1 2020



Det här huset ligger inte i Löa, men det ägs numera av en Löabo och får därför självklar plats i Löa-Bladet.

## Ett hus fyllt av möjligheter

**Oj vilket projekt! Vi ser imponerande företagsamhet, men blir samtidigt nästan lite förfärad över det arbete Lillemor Ardesjö har tagit på sig. Hon har köpt Drakabäcken i Guldsmedshyttan och är i full färd med att väcka liv i huset igen och skapa Bergsgården Hotell & Konferens.**

Det är inte ett tomt hus, som Lillemor nu tagit över och kan inreda efter eget tycke och smak. De 750 kvadratmetrarna i tre våningar med källarplan och annex är redan fyllda av möbler och prylar, museiföremål, grejor och mera möbler i högst varierande stil och ålder.

Tanken kommer osökt till en:

– Hur ska hon få ordning på allt detta?!

Men Lillemor förefaller lugn och förväntansfull. Visst ser hon alla saker och inser vilket arbete hon har framför sig, men framför allt ser hon alla möjligheter som ryms här. Möjligheter som inte behöver utnyttjas på en gång. Här gäller ett steg i taget. Lillemor har kiss som ett gott ledord. Det står för Keep It Simple, Stupid!

### Tjänstebostad och brukshotell

Bergsgården byggdes i början på 1900-talet som bostad åt överingenjören på Guldsmedshytte Bruk. Senare blev det utöver tjänstebostad, boende för brukets

gästarbetare och kunder och drevs som ett hotell i brukets egen regi.

I början av 1980-talet tog ”de röd-klädda” över huset. Det var medlemmar i Bahgwanrörelsen, som med hjälp av meditation och vegetarisk mat ville göra människorna fria och ”avprogrammera dem från alla regioner”.

### Drakabäcken

Nästa steg togs 1984 då Stellan Eliasson och Barbro Larsson köpte huset. Bergsgården blev därmed Drakabäckens Turistgård, som kunde erbjuda både hotellboenden och vandrarhem och plats för dop och privata kalas av varierande slag.

Stellan försåg också köket med bagerimaskiner av olika slag och kunde erbjuda nybakat bröd åt såväl kaffesugna gäster som till närboende som ganska snart lärde sig var man kunde köpa gott bröd.

(Forts på sid 3)

## VÄLKOMNA!

till Löa Hembygdsförenings  
årsmöte  
söndagen den 22 mars  
i Bydegården.

Det blir kaffe med hembakt och efter årsmötesförhandlingarna kommer det att finnas bilder och en del annat trevligt från arkivet att titta på.

### ÅRSMÖTE

Löa Sportklubb  
Torsdagen 27 februari kl 17.30  
Matsalen i Löa Friskola  
Smörgåstårta  
VÄLKOMNA!

Öppet hus på Bergsgården  
lördag 29 februari  
Välkomna fr kl 11 hälsar Lillemor

Löa fiskevårdsområde  
håller årsmöte  
söndagen 29 mars kl.13.00  
i bygdegården  
Efter mötet bjuds det på  
kaffe och tårta  
Välkomna!

Stöd  
**PROJEKT LÖA SKOLGÅRD!**  
Swischa ditt bidrag till:  
123 154 29 27! Sid 8

**Byns äldsta är tre!**

Sid 5-7

### Nu fick vi bekymmer!

Redaktionen räknade ut att det förra numret av LÖA-Bladet var nummer 96 sedan starten 1986. Samtidigt lovade vi se till att det blir totalt hundra nummer av bladet.

Men Britt Carlsson, som håller ordning på saker och ting och som har sparat alla nummer av LÖA-Bladet, säger med bestämdhet att det här är det hundrade numret!

Så vad gör vi nu? Vi har redan uppnått vårt mål och hållit det vi lovat. Kan vi således stänga av datorer och skrivare och överlåta åt bloggen att hålla LÖA-borna informerade om viktiga ting?

Fast vi har ju nyss köpt papper att ha till kommande blad. Och det finns en hel del saker som inte får plats nu och som vi tänkte ta i nästa nummer och mycket intressant är på gång.

Ramsbergsborna vill ju till exempel få med sig LÖA och byta kommun från Lindesberg till Ljusnarsberg. Det kommer säkert att hållas en del möten även i LÖA innan beslut kan fattas i den saken.

Vattenledningen i ån har vi redan berättat om, men att gräva från Sörsjön till vattenverket i Vasselhyttan kan visst bli besvärligare än vad Samhällsbyggnad tänkt sig. Fastighetsägare kan komma att stå i vägen.

Och sedan kommer ju våren och sommaren med alla traditionella begivenheter. Valborg, plantauktion, LÖA-festen, båtkarneval, nostalgidag och allt vad det blir. Under Valborgshelgen, pingst och några fler veckändor i sommar kommer Ingrid Bengtsson på Bäcktorp att hålla fart på sin pizzagn.

Måhända får det lov att bli ett hundraförsta och ett hundraandra nummer av LÖA-Bladet också. Vi lovar för säkerhets skull ingenting bestämt.

Kolla också LÖA-bloggen och hemsidan för LÖA by.

23 februari 2020

### Medlemsavgiften för 2020

tar Hembygdsföreningen förstås gärna emot. Papper, kopiering och distribution av LÖA-Bladet kostar en del och i år blir det kanske lite mer utgifter för byarkivet.

Men avgiften är densamma som den varit i många år nu

**75 kr för enskild medlem och 150 kr för familj.**

Bankgiro 133-0331. Swish 123 597 90 91

### LÖA-Bladet

– en tidning för LÖA med omnejd  
Utgiven av LÖA Hembygdsförening

ISSN 2003-1262

### Redaktion:

Stina Gottliebsson, Björknäs, 302 55 el 070 676 09 07

[stina.gottliebsson@telia.com](mailto:stina.gottliebsson@telia.com)

Susanne Forsberg, Norrby, 070 473 17 27

[norrby.sf@gmail.com](mailto:norrby.sf@gmail.com)

Line Åby Hedenius, 301 13 el 070 281 07 00

[linehedenius@hotmail.com](mailto:linehedenius@hotmail.com)

### Stoppa tågen i Storå!

Utropade LÖA-Bladet i sitt allra första nummer 1986. Och så småningom blev det en ny järnvägsstation i Storå. Vi påstår inte att det var LÖA-Bladets förtjänst, men vi



testar ändå med ett nytt utrop nu: Stoppa bussarna i LÖA!! Måhända är det klimatsmart att åka tåg mellan Lindesberg och Kopparberg, men om man vill till Guldsmedshyttan eller LÖA eller någon annan ort där tåget inte stannar är det väl inte särskilt smart ändå? Sommarjobb i LÖA kan inte erbjudas ungdomar från Lindesberg, för de tar sig inte hit! Ibland undrar man vilken kroppsdel beslutsfattare tänker med? Detta ogenomtänkta beslut att lägga ner busstrafiken kunde ha hindrat LÖA från att fixa Hemligheter i Hyttan i år.

**Men visst blir det hemligheter i år också.** Varje dag utom måndagar från 10 juli till 2 augusti kl. 11.00 -16.30.

Ekonomiska bidrag behövs förstås. Sparbanksstiftelsen har beviljat 80 000 kronor. Fler bidrag är sökta.

Barnen kommer att få fler repliker i årets saga. Finns det någon bland LÖA-bladets läsare som vill vara med som skådespelare? Kontakta då Eva Persson 070 627 14 94.

Teatersektionen är också tacksam för hjälp med kringaktiviteter samt förberedelser före spelstart. Liksom om någon på trakten kan hyra ut rum och kök för skådespelare från annan ort. Hör gärna av er!

Kaféet i hyttkontoret kommer att vara öppet alla speldagar.

Den som vill hjälpa till i kaféet kontaktar Margareta Gustafsson 070 278 40 52

### PUB-kväll med Trubadur och mat på Bydegården lördagen 28 mars

illustrerar vi förstås med en ölsejdel, men det kommer att finnas annat att dicka också. Entré 100 kr.



Vem Trubaduren är vill

Bydegårdsföreningen behålla som en God

Hemlighet. Maten är säkert också god och består av grillat kycklingspett med potatisgratäng till ett pris av 100 kr per person.

Maten serveras från kl 19 då pensionärer till exempel får ett par timmar på sig att prata med sina bordsgrannar utan häftig musik. Klockan 21.00 Är det dags för ett trevligt Musik Quiz med vår Trubadur, som sedan spelar resten av kvällen fram till kl 01.00

### Ett hus fyllt av möjligheter (Forts. fr sid 1)

Tanken var att återställa huset till dess glansdagar i början av förra sekelskiftet med gammal familjär inredning. Men ägarparets samlarvurm och intresse för loppisprylar var också påtaglig. Gamla strykjärn, redskap, dalahästar, radioapparater med mera samlades på väggar och hyllor. Utöver ett charmigt familjehotell blev Drakabäcken också en loppislokal, där gäster som så önskade kunde göra sina fynd.

### Varken lyx eller loppis

– Varken bageri eller loppis är min grej, säger Lillemor, och jag tänker inte skapa något lyxhotell heller. Ett måttfullt och charmigt familjehotell ska vara grunden för Bergsgården även i framtiden.

Lillemor säger inte att det är någon gammal dröm som gått i uppfyllelse när hon nu tagit över gården, men tanken på och intresset för en sådan här verksamhet har ändå funnits där.

– Jag var faktiskt här för 20 år sedan och tittade och pratade med Stellan och Barbro om ett eventuellt övertagande, men då blev det ju inte av. Men när de nu med ålderns rätt vill dra sig tillbaka och huset har varit ute till försäljning ett par gånger åkte jag hit igen.

I höstas blev affären klar och från den 7 januari i år är Lillemor Ardesjö hotellägare. Hon är annars utbildad socialpedagog, har bland annat varit enhetschef för hemtjänsten i Ljusnarsberg och biträdande institutionschef på Rällsögården. Hon har också drivit klädesbutiken Grön och Blå i Lindesberg tillsammans med syster Gun.

– Det ligger i mig att få styra och ställa som jag vill, säger Lillemor och nu vill jag få ordning på det här stället efter mitt eget huvud.

### Sortering och uppiffning

– Alla rum behöver nog renoveras, men jag tänker som sagt inte göra allt på en gång. Jag har fått börja med att få undan alla de saker, böcker och möbler som jag inte vill ha kvar och sortera resten, så att stilar, epoker och färger blir någotsånär enhetliga i varje rum. Och så lite uppiffning med nya gardiner och sådant.

Tretton rum med 24 bäddar finns nu i Bergsgården - det lilla hotellet i Guldsmedshyttan, som det heter på nätet. Lillemor har naturligtvis varit mån om att informera på alla sajter där resande söker rum och hon har förstås också haft kontakt med turistbyrån och alla företag och föreningar i området.



### Kalas och konferenser

Och visst har gäster redan hittat hit och en förfrågan om ett dopkalas har också kommit, men det kände sig Lillemor inte riktigt redo för då.

– Jag erbjuder hotellrum med frukost, det är möjligt att det kan bli lunch- och middagservering också, men det får bli så småningom. Men kyrkkaffe, dopkalas,

konferenser och privata fester där man kan ta maten från någon cateringfirma räknar jag ju med.

En kaffemaskin som puttrar hemtrevligt i foajén var det första Lillemor tog hit. Tanken är att gästerna till stor del ska kunna klarar sig själva. Vill någon familj eller företag hyra hela hotellet, för att fixa



Säg matsalen och frukostrummet ut som möbelupplagan när Löa-Bladet hälsade på, så kan de nog vara iordningställda nu. Att alla möbler inte är av modernaste snitt stör säkert ingen.



## 4 Löa-Bladet



Rummen är fullt bebodda, även om de kanske ska renoveras lite mer så småningom. Syster Hanna hjälper till att sortera gamla loppisprylar.

eget släktkalas eller personalfest, hör det också till de möjligheter som Bergsgården ska erbjuda.

Mycket finns att göra och Lillemor betonar att detta inte skulle ha gått om hon inte haft familjen med sig. Men varken maken Torbjörn Lie eller barnen har protesterat.

Tobbess intresse låg väl på 0 i augusti enligt Lillemor, men har nu stigit till närmare 1000. En snickarkunnig man är förstås speciellt bra att ha vid sin sidan vid ett sådant här tillfälle och även Fanny, Julia och Sixten är gärna bollplank för idéer och bärare av sängar och annat som behövs.

Bergslagen Hotell & Konferens är på väg att etableras.



Gamla strykjärn kan användas som dörrstopp och i källaren kanske det kan bli ett radiomuseum.



Ett vindkraftsnav, som idag gjuts i Guldsmedshyttan kan också användas som staty utan för det gamla brukets kontor.

## Från kanoner till vindkraftsnav

En jättehög mast och tre långsmala vingar. Det kan man bygga ett vindkraftverk av. Men för att få någon fart på vindkraften, måste där finnas ett nav också, som man kan fästa vingarna på, så att de kan snurra. En detalj, men ingen liten grej. Ett vindkraftsnav väger vid pass 17 ton. Sådana gjuts i Guldsmedshyttan. Företaget heter Baettr.

Fast de flesta säger nog fortfarande Guldsmedshytte bruk, så som det kom att heta på 1500-talet. Då när Gustav Vasa behövde kanoner och kulor och bösspipor och såg till att förlägga masugnar, gjuteri och vapensmedja till Guldsmedshyttan.

Järnmalmen bröts då i Stripa gruva. Den gruvan lades dock ner efter drygt 400

år och den sista masugnen i Guldsmedshyttan blåstes ner 1978, då Sandvik var ägare till bruket. Gjuteriet blev kvar och kan idag skryta med att höra till världens äldsta ännu verksamma gjuterier.

Egen järnproduktion finns alltså inte längre. De järntackor som nu används här kommer istället från Brasilien, Norge och Ryssland. Med förändrade ägarförhållanden har namnskylden vid det gamla bruket ändrats några gånger. Efter Sandvik blev det Vestas, sedan Global Castings och nu Baettr.

Ett besynnerligt namn. Men företaget har i alla fall samhörighet med Löa Hytta, om än en något speciell sådan. Nuvarande VDn, Hans Sigge, var med och spelade teater i hyttan när Hembygdsföreningen spelade Sol-Lisa på 1980-talet. Han spelade bergsman Carl Gezelius, som Sol-Lisas föräldrar utsett till äkta man och som dottern hann vara gift med ett år innan hon halshöggs endast 22 år gammal.

Löa-Bladet har vid ett par olika tillfällen redovisat befolkningsstatistik i Löa och då kunnat konstatera att även om Löa är en gammal by, så är invånarna inte så gamla. Medelåldern ligger på knappt 40 år och vi har ju också vid olika tillfällen kunnat presentera helt nyfödda bybor.

När vi nu fick tips om att Maj-Britt Pousette skulle fylla 90 tänkte vi att en intervju med byns äldsta invånare skulle sitta bra. Men när det sedan visade sig att både Donald Persson och Ulla Bergström är äldre än Maj-Britt, så blev det förstås intervjuer med byns tre äldsta.

Skulle vi nu ändå ha missat någon, ber vi om ursäkt och ber att få återkomma i nästa nummer.



## Maj-Britt är yngst av de äldre

– Jag har diabetes, jag har haft två hjärtinfarkter och en stroke, men annars mår jag bra, säger Maj-Britt Pousette.

Besvär med gula fläcken i ett öga har hon också, men hon ser verkligen inte särskilt sjuklig ut. Det glada skrattet ligger hela tiden nära och om man inte visste att hon nyss fyllt 90, skulle man inte tro på det heller.

Hon föddes i Grycksbo och hamnade i köket direkt efter skolan. Restaurangskola i Falun och sedan Stadshotellet i samma stad. Elev och biträde först och så småningom hela vägen upp till kökschef. Hushållsskola i Uppsala hanns också med innan det blev Hotel Baltic i Gävle.

– Där fanns en servitör, som tyckte att jag hade så fina ben, berättar Maj-Britt och tar till ett av de glada skratten igen.

Det blev giftermål förstas och Kalle Pousette och Maj-Britt hann med att gå köksvägen i några andra hotell i landet också, innan de via en servitörskollega fick tips om att Stråssa sökte någon som kunde ta hand om tjänstemannamässen när gruvan skulle öppna igen 1959.

De åkte och tittade, det kan man ju göra i alla fall, men de hade absolut inte bestämt sig för att ta hand om någon gruvmässa, när de fick ett telefonsamtal från Stråssa. Den nyöppnade gruvan skulle invigas och kunde de inte komma och fixa invigningslunchen i alla fall?

### Först gruva...

– Så det var ju bara att packa ihop och åka dit, skrattar Maj-Britt. Kalle hade ett jobb som han fick säga upp, jag var hemma med två små barn, men dem kunde vi ju ta med oss. En kusin kom och hjälpte oss att packa.

Det blev 22 år för familjen Pousette i Stråssa, men sedan lades gruvan ner igen och någon tjänstemannamässa behövdes inte längre.

### .. sedan Älg

Flytten blev inte så lång den här gången. James Hollingworth, som tillsammans med Karin Liungman tagit hand om Lillängs skola, senare bygdegård och gjort om den till Vårdshuset Älgen, ville ägna sig åt andra saker igen och såg med glädje att Maj-Britt och Kalle drev Älgen vidare. Och där stannade de tills det var dags för pension.

### Hellre fisk än synål

Man kan väl ana att Maj-Britt alltid haft matlagning som sitt intresse, men har hon hunnit med någonting utöver det?

– Mnja, säger Maj-Britt, jag har väl stickat och virkat en del, men jag får frossa om jag ser en synål. Då sitter jag hellre still på sjön och fiskar.

Men det är inte på Norrsjön hon har funnit den sköna platsen, utan på Rällsjön vid sommarstugan mitt emellan Falun och Leksand. En gammal pressbyråkiosk faktiskt, som Maj-Britt fick som lekstuga en gång. Numera om- och tillbygd och kvar i släktens ägo som sommarstuga.

– Den ligger alldeles vid sjön och där finns ett gammalt härbre också, som morfar har byggt. En underbar plats!

### Nytt boende i Missionshuset

När Kalle dog - det är 21 år sedan nu - tog Maj-Britt bussen från Lilläng ner till Löa och ”sprang i vägen för Micke”, som hon själv uttrycker det. Det var nog så att hon hjälpte svärsonen Mikael Norwald i Löa Affärn.

Då kom Lars Åby en dag och undrade varför hon höll på och åka fram och tillbaka med buss på det där sättet, när det fanns en ledig lägenhet i Missionshuset? Så blev Maj-Britt Pousette slutligen Löabo.

### Begravningen fick vänta

Även om Maj-Britt säger att hon mår bra nu, har hon varit sjuk. Och det riktigt ordentligt ändå. Det var faktiskt så illa för några år sedan att barnen fick samtal från intensivvårdsavdelningen att det var nog bäst att komma och ta farväl nu.

Men med barn och barnbarn omkring sjuksängen piggade Maj-Britt till. Sjukhuset förlorade en patient, men de anhöriga blev snuvade på både arv och begravning den gången.

Nu kunde det bli 90-årskalas i Löa Bygdegård i stället. Maj-Britt behövde inte laga maten själv. Dotter Eva fixade med catering istället. Två barn, fyra barnbarn och åtta barnbarnsbarn med inkorporerade familjemedlemmar samt några ännu levande vänner var alla mycket glada och nöjda.



*Äppelträd och växthus har alltid varit ett stort intresse för Donald Persson och hållit honom väl sysselsatt efter mjölkpensionen.*

### Hellre jordbruk än stålverk

**Donald Persson föddes i staden Wahoo i Nebraska. Hans far emigrerade som 19-åring från Bengtesfall i Gusselby till USA, för att slippa undan den svenska värnplikten och blev bonddräng åt sin faster istället. Han sökte efter några år jobb som snickare på ett byggföretag, men någon snickare hade företaget inte behov av. Han fick bli murare istället.**

**När det var dags att bilda familj - med en svensk flicka som också hade bott i Bengtesfall - byggde han ett eget hus i Wahoo.**

Var svensk militärtjänstgöring inte lockande, så var det tydligen något i det gamla landet som drog i alla fall. När Donald var 17 år flyttade familjen tillbaka till Bengtesfall och fadern såg nu alla fördelar med ett litet familj jordbruk. Det egna jordbruket hittade han i Aspviken, Löaborn 1947.

- Jag fick förstås lov att hjälpa till, berättar Donald. Mycket virke som skulle klyvas fanns där bland annat. Det gjorde jag för hand och blev nästan förstörd i höger axel. Doktor Skogsberg i Kopparberg sa sedan att med den axeln borde jag inte bli bonde, men jag blev ju kvar som dräng åt far i alla fall.

- Jag hade ingen lust att studera, men jag kunde kanske ha fått jobb på Bångbro Stålverk. Fast jag trivdes med jordbruket och tvekade inte att ta över gården efter far när han dog, även om axeln värkte ibland.

Några planer på att flytta tillbaka till Amerika hade han inte heller, utan an-

sökte om svenskt medborgarskap i början av 1950-talet och blev då genast inkallad att göra det som hans far sluppit - svensk värnplikt.

#### Många gårdar och fin gemenskap

Man saknar naturligtvis inte arbete som bonde heller. Kor, häst och hushållsgris, sådd, skörd och skogen krävde sina arbetstimmar, men både Donald och hans hustru Margareta betonar att man klarade sig gott på det lilla jordbruket på den tiden.

Många liknande småjordbruk fanns ju runt omkring dem och när det behövdes vid slåttern till exempel hjälptes man gärna åt. Var det fint väder fick man kanske lov att köra in hö en söndag också, även om mormor misstuckte och varnade för vad detta kunde leda till.

Ibland var det logdans på Tappen eller någon tillställning med SLU på Lillängs bygdegård, som man gärna ville hinna med också förstås.

#### Lättare arbete med ny teknik

Margareta har sina rötter i Öskevik och har arbetat som distriktssköterska.

- Vi blev "ihopfösta" av en kollega till mig och hans kusin, berättar Margareta, vi gifte oss 1973.

- Då blev livet lite annorlunda, säger Donald med mycket värme i rösten.

Då föddes dottern Karin och småningom blev arbetet på gården lite lättare. Höhässjorna försvann ju till exempel. Höet fick ligga i strängar och torka ett tag och fläktades sedan in på skullen.

- Det var bekvämare och roligare, konstaterar Donald, men det var ju inte bra om det regnade.

#### Svårt hålla mjölkbalansen

Att hålla en jämn, lagom hög och lönsam mjölkproduktion i hela landet har alltid varit ett problem för jordbrukspolitiker, bonde- och mejeriorganisationer. Olika regleringar och prissystem har införts med varierande resultat. Under 1960-talet försvann de mindre gårdarna i allt snabbare takt. Från 1969 finns en uppgift om att mer än ett jordbruk i timmen lades ner och drygt 11 000 mjölkproducenter försvann varje år.

Med ett nytt jordbruksavtal i början på 1970-talet ökade lönsamheten i mjölkproduktionen och en hotande mjölkbrist byttes så småningom i sin motsats.

"Mjölkpensionen" som infördes 1987 var ett sätt att hålla mjölkproduktionen nere igen. Mjölkleverantörer mellan 60 och 65 år fick en kompensation beräknad på tidigare leveranser mot att de upphörde med sin produktion.

Den pensionen passade Donald Persson perfekt. Utan bundenheten vid mjölkkor kunde han och Margareta resa en del. De var till exempel i Sankt Petersburg 1988 och följde med Gudrun Bruckner, som hållit kvällskurser i tyska, till Tyskland och Österrike. De åkte även till USA och åter såg födelsestaden Wahoo.

- Jag märkte då att det är i Sverige jag vill bo, säger Donald.

#### Kräftan tog alla Åkerö

Även utan kor fanns det trädgård och äppelträd att ta hand om på Aspviken. Äpplen har alltid varit ett stort intresse. Donald hade egna odlingar och höll även kurser i trädbeskrivning.

Många olika sorter finns i trädgården, men Åkerö har han aldrig lyckats med. Frukträd kan också angripas av kräfta och just Åkerö är särskilt utsatt för de elaka svulsterna. Hela trädet dör. Att försöka ympa in Åkerö på Sävstaholm eller ett annat tåligare träd hjälper inte. Kräftan tar den inympade kvisten.

#### Känner sig hemma

Donald Persson fyller 92 i höst och ger sig inte ut på några resor längre. Synen håller på att bli sämre och då är det skönt att hålla sig hemmavid. Det går att ta sig fram i den invanda miljön med hjälp av känseln. Och ut till växthuset letar han sig gärna. Det börjar bli dags att sätta lite fröer igen. Trädgårdsföreningen har fortfarande en god medlem i Donald.

- Men jag skulle ju önska att den här synförändringen stannar upp en tid i alla fall, så att jag får njuta av en sommar till!



## Medaljerad mjölkproducent

Ulla Bergström har fått medalj av kungen.

– Ja, den var till Olle också, skyndar sig Ulla att tillägga.

Så var det förstas och det var inte igår medaljen delades ut. Det var 1996, men inte mindre ärofyllt och hedersamt för det. Ulla och Olle belönades för att de under 23 år levererat mjölk från Skönvik, utan någon som helst anmärkning vid alla de kvalitetskontroller som genomförts under åren.

Ulla hade kanske inte tänkt sig mjölkproduktion som sitt livsverk. Hon föddes i Kolsva och fick kontorsjobb där och sedan i Köping efter skolan. Därefter blev det Fellingsbro folkhögskola där Olle Bergström gick på lantmannalinjen då. Nästa anhalt blev därför Rällsögården.

– Det var Olle som drog förstas, säger Ulla, som jobbade på Rällsögårdens kontor 1959-62. Paret gifte sig 1961 och tog över Skönvik efter Olles far 1964. De hade ett 20-tal kor. Inte fler ändå än att Rosa, Krona, Olga och allt vad det hette var indi-

vider som man kände igen, utan att titta på lappar i örönen.

– Jag hade ganska dåligt med muskler och tunga mjölkkanor var inte min grej, säger Ulla. Olles far hade infört maskinmjölkning ganska tidigt på Skönvik och Olle fixade en smart upphängningsanordning i taket, så att tunga mjölkningssaggreger inte behövde bäras långt med handkraft. Och sedan kom ju rörmjölkning och tankhämtning och automatisk utgödsling, så att ladugårdsjobbet blev allt lättare.

### Inga långa semestrar

Men mjölkning morgon och kväll kom man ju inte ifrån i alla fall, varje dag hela året om.

– Vi hade avbytare ett par gånger i månaden och i bland kunde man samla avbytardagarna och få lite längre ledigt, men några långa semestrar blev det ju inte, säger Ulla.

Ett annat lagårdsarbete man aldrig kom ifrån var hygien och renligheten och diskning av all mjölkutrustning. Plus god omvårdnad av djuren förstas.

### Häftiga mjölkreklam

Föreningen Mjölkpropagandan bildades på 1920-talet i syfte att öka mjölkkonsumtionen i landet. Med reklambudskap - som idag kan tyckas förfärande - propagerades för hur viktigt mjölk och smör var jämfört med kaffe och margarin. ”Att bre margarin på barnens smörgåsar är som att låta dem gå barfota till skolan!”

### Bra mjölk bästa marknadsföringen

Men propagandan vände sig också till mjölkproducenterna. Ett viktigt led i god marknadsföring av mjölken var förstas att leverera ren mjölk av hög kvalitet från friska djur.

Detta initierade också de diplom, plaketter och guldmedalj som än idag (numera av LRF Mjolk) delas ut till mjölkproducenter som klarat alla kontroller utan anmärkning. Guldmedalj blir det efter 23 prickfria år. Kanske ingen kunglig medalj om man ska vara noga, men av tradition delas den ut av kungen - precis som Nobelpriset.

– Vi fick vår medalj i Stockholm, berättar Ulla, inte på slottet, utan på Konsertshuset om jag minns rätt. Det var mycket trevligt och högtidligt.

### Målning på korg och porslin

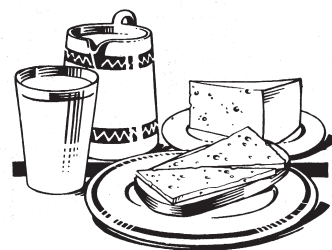
Lite fritid kan det väl ändå bli även för en mjölkbonde. Ulla ägnade gärna sådan tid till porslins- och korgmålning.

– Jag gick på kurs för Doris Carlsson först, men sedan ledde jag några egna kurser också.

En tröjärm i fin mosstickning på köksbordet tyder på att Ulla, som fyllde 90 i höstas, fortfarande har verksamma händer, även om hon säger att det är skönt att kunna sitta still numera.

– Vi höll på i 38 år, Olle och jag, men 2002 fick Fredrik (Olles bror Urbans son) ta över gården. Vi behövde inte flytta långt. Vi bytte bara vårt större hus mot Fredriks mindre på andra sidan gårdsplanen.

Mjölkorna fick ingen ny bostad på gården. Nu finns där Skönvik Maskin AB.



Ost på din smörgås tjockt skall du lägga  
Mjolk skall du dricka därtill!  
Då får du kraft till att svänga en slägga  
Och göra vad 17 du vill!

Mjolk och ost äro de  
billigaste och för människokroppen  
nyttigaste animala födoämnen.



# Hjälp Löa skola till bättre miljö och mer lek!

**För den som gick i en skola där de 1 500 eleverna hade en stor asfaltsplan utan tillstymmelse till lekredskap att tillbringa sina raster på, kan skolgården i Löa med klätterställning, rutschbana, gungor och allt vad där är, se mycket trevlig och lekinbjudande ut. Men så är det inte. Andra skolor erbjuder sina elever mycket bättre lek- och utemiljö.**

Elle Wahlberg, som jobbar på skolan och ofta är rastvakt, har länge märkt att skolgården inte är särskilt lockande för skolans elever. Det kan för all del hänga samman med att dagens barn hellre sitter inne och spelar dataspel än är ute och leker. Men faktum är också att alla lekredskap på skolgården är utdömda. De är gamla och slitna och fyller inte de säkerhetskrav, som EU har för sådant som barn ska klänga i. Här gäller att bedöma både fallhöjder och underlag. Att trilla ner på en gräsmatta från en klätterställning duger inte. Där ska finnas en speciell sorts sand, som är mycket vänligare mot fallande barnkroppar.

Man kan naturligtvis bryta armen om man klättrat upp och ramlat ner från ett träd i skogen också. Där gäller (än så länge) inga EU-regler. Men självfallet ska det på en skolgård inte finnas lekredskap som är så gamla och slitna att de utgör en säkerhetsrisk för barnen. Skolgården i Löa behöver förnyas för både skolan och förskolan.

## Lekredskap går inte först

Men nu är det ju också så att Löa skola har många kostbara krav på sig. När läsplattor och datorer och mer resurser av många olika slag står på kö, är nya lekredskap knappast det som prioriteras i budgeten.

Elle Wahlberg har därför tillsammans med Anette Alexandre och sambon Lars Folkesson i Vasselhyttan dragit igång PROJEKT LÖA SKOLGÅRD och fått ihop en aktiv grupp, som på olika sätt arbetar för att förnya och förbättra skolgården, utan att några pengar behöver tas ur skolans kassa.

Men pengar kommer det naturligtvis att gå åt ändå och arbetet går nu först ut på att titta ihop och samla in så mycket pengar som möjligt. Privatmän, företag och andra sponsorer är alla välkomna att lämna sina bidrag.



## Kakor, loppis och auktion

\* Den 15 mars blir det kakbuffé i bygdegården, dit alla läckergommar hälsas välkomna för att njuta av allehanda hembakt och skänkt och därmed också bidra till projektkassan.

\* Ett loppis kommer det att bli söndagen den 19 april.



*Från vägen ser nog Löa skolgård rätt lekinbjudande ut. Men lekredskapen är gamla och inte helt säkra. På andra sidan skolhuset och vid förskolan ser man att mycket av lekmiljön kan förbättras.*

Skänk dina gamla saker och köp gärna några nya där!

\* Om någon har lite större saker, maskiner, redskap och liknande att skänka så är tanken att göra en nätauktion av det. Linde Auktionstjänst har lovat att ställa upp, ta bilder av de saker du har att skänka och sedan ordna auktionen på nätet. Läs mer om dessa evenemang på Löabloggen!

## Siktat mot en halv miljon

Förutom Elle, Anette och Lars Folkesson ingår Susanne Forsberg, Per Gunnarsson, Lillemor Ardesjö och Johnny Nielsen i aktivitetsgruppen. Målet är att man ska samla in 250 000 kr, vilket skulle betyda en halv miljon för skolgårdens förnyelse. Löbo har lovat att bidra med lika mycket som insamlarna får ihop.

Exakt vad som ska finnas på den nya skolgården är inte klart ännu. Men en multiarena står högt på listan. En inhägnad plan för fotboll och andra idrotter och som ska vara tillgänglig inte bara för skolan. Bybor och sommargäster ska också kunna spela/leka/träna där. Vad det mer ska finnas på skolgården kommer att avgöras efter en omröstning bland skolbarnen.

## Idella krafter välkomnas

Klart är att det kommer att bli mycket arbete i sommar. Det är då allt ska grävas och byggas och fixas. Förhoppningen är förstas att föräldrar, Löabor och många andra ska bidra på det sättet som gemensamma angelägenheter brukar - eller i varje fall brukade - fixas i den här byn. Med gemensamma ideella krafter.

När höstterminen börjar ska så Löa Skola kunna erbjuda en skolgårdsmiljö, som ger ytterligare pluspoäng, när föräldrar och elever funderar över sitt fria skolval. Kanske törs man hoppas att nya fina och roliga saker väcker viss aktsamhet hos barnen också. Utan att lekluften mattas förstas.



# Den perfekta odlingen – goda och nyttiga grönsaker i trevlig gemenskap



Under vintern har några bybor träffats för att titta på förutsättningar för att starta en Tillsammansodling här i Löa. Nu har man bestämt sig för att köra igång och planeringen är i full gång inför uppstarten till våren. Rolf Elmström, som för enkelhetens skull både frågar och svarar själv, berättar här mer om det jordnära projektet.

## Vad är en Tillsammansodling?

– Enkelt! Man arbetar tillsammans och delar på skörden, svarar Rolf Elmström. Alltså inte som en kolonilott, där var och en odlar sitt eget på sin lott utan här odlar vi allt tillsammans på en gemensam yta. Vi blir en lagom start-grupp på 10-12 bybor.

Den gemensamma ytan kommer denna första odlingsäsong ligga på åkern framför Gröna Ånäs. Ca. 600 kvm har plöjts upp på den gamla vällen. Jorden är en perfekt blandning av lera och sand.

Lite näringstillförsel och manuell bearbetning av jorden så blir det en utmärkt yta att börja odla på. Även om vi lär få tuff

konkurrens av kvickrötterna och annat jobbigt ogräs under första året. Då är det bra att vara många som kan rensa.

## Vad kommer ni odla?

– Tanken var att börja enkelt med lite lök, purjo, kål och några rotsaker såsom morötter, rödbetor, kålrötter och potatis. Men gruppen tycks vilja mer än så och nu pratas det om att flytta hit ett tunnelväxthus från Mårtens Gård och då lär det bli både tomat och chili och en hel del annat.

Att odla tillsammans har flera syften. Det mest självklara är förstås att odla fram egna schysta giftfria grönsaker av diverse slag. Men minst lika viktigt är den sociala aspekten där människor kommer samman i ett gemensamt projekt. Det är även ett experiment i att konkret arbeta med lokal matproduktion och självhushållning. Självfallet är all odling ekologisk.

– Någon i gruppen är egentligen inte så intresserade av själva odlandet utan mer av att vara delaktiga i ett roligt projekt. Under arbetsdagarna kommer vi självklart hinna fika, grilla, äta tillsammans. Ofta med råvaror direkt från det vi själva odlat. En del

socialt skvaller hinns säkert också med, skrattar Rolf.

## Så här svarar ett par av deltagarna på frågan varför de valt att vara med i Tillsammansodlingen.

– Jag tycker det ska bli roligt att få ta del av andras erfarenheter av odling. Hemma i lådorna gör jag ju på mitt sätt, men alla gör ju lite olika och man kan lära sig lite nya trix. De planerade Hugelbäddarna ska bli intressant att se hur de fungerar.

Det ska också bli roligt att lära känna de andra deltagarna lite bättre.

Sen att få möjligheten att äta lokalt odlade grönsaker är ju fantastiskt bra. Mycket godare och nyttigare än de man kan köpa i affären.

*Henrik Dahlén*

– Jag ville vara med för att trädgård har varit ett stort intresse sedan många år, men har mest handlat om blommor. Så lite mer kunskaper om grönsaker vore superb.

Det andra är att jag mår bra i själen av att påta i trädgården.

*Annica Karlsson*



## Bron blev dansbana med gemensamma Löakrafter

Den gamla bron var inte intressant för vare sig vägverket eller kommunen när riksvägen lagts om. Efter en del diskussioner fick Löaborna själva ta hand om den, när den behövde renoveras 2006. Och det gjordes ju tämligen mangrant som synes. Förhoppningen är nu förstås att lika många frivilliga krafter ställer upp när skolgården ska rustas i sommar. Kanske några tjejer/damer/tanter kommer med då också? Och blir det inte dans på skolgården när arbetet är färdigt, kanske det kan bli en fotbollsmatch eller nåt?





*Britt Carlsson, Barbro Gerdtsen och Margareta Gustafsson börjar få lite grepp om vad som faktiskt finns i arkivet. En rikstelefonkatalog från 1920 till exempel.*

## Nu tas nya tag i arkivet

*Efter Hembygdsföreningens förra årsmöte konstaterade styrelse att byarkivet torde höra till de viktigaste som föreningen har att ta itu med. Vi berättade om planerna i Löa-Bladet 2/19 och nu har arkivgruppen kommit en bit på väg. Efter en kurs hos Arkivcentrum i Örebro har vi fått en hel del goda råd och också belägg för, vad vi väl egentligen visste, att vi har ett helt fantastiskt arkiv i Löa.*

Ulf Johansson, som var den som såg till att det gjordes plats för ett byarkiv i ett av de gamla kolhusen vid hyttan, var mycket mån om att det skulle byggas enligt Riksantikvarieämbetets krav och normer för ett arkiv. Här skulle inga handlingar kunna förstöras av fukt och mögel, råttor eller silvermaskar. Här skulle inga dokument torka till fnas under varma somrar. Här skulle det vara en lagom jämn temperatur året om och allt förvaras i riktiga syrafria arkivkartonger. Och arkivet skulle förstås vara brandsäkert.

### Ensamjobb

Ulf fixade inte bara ett byarkiv till Löa 1985, han var också i stort sett ensam om att samla in allt det bygdehistoriska material som borde förvaras och bevaras på rätt sätt.

Han gick runt i gårdarna och bad att få ta hand om original eller kopior på gårds handlingar av alla de slag. Köpekontrakt, bouppteckningar, arvskiten, ägarförteckningar, kartor med mera. Dagböcker, brev, almanackor, nedtecknade berättelser om hur arbetet på gården eller i hyttan gick till hör förstås också till det som hjälper till att dokumentera Löas historia. Plus fotografier, föreningsprotokoll, kassaböcker och verksamhetsberättelser och mycket mer.

Ulf samlade och samlade och 1996 fick arkivet lov att byggas ut till sin dubbla storlek, för att allt skulle få plats. Ulf sor-

terade, arkiverade och registrerade.

Det enda bekymret var - eller är nu i varje fall - att han gjorde det mesta ensam och till stor del på sitt eget sätt. När han plötsligt dog på hösten 2005 stod hembygdsföreningens styrelse närmast handfallen och undrade hur i allsindar man bäst skulle ta hand om allt detta.

### Väl bevarat, men vad finns i arkivet?

Tryggt var att veta att arkivet var rätt förvaringsplats för all denna bygdehistoria. Ingenting har förstörts under femton år. Mer sorgligt var att just ingen visste vad som fanns där. Ulf skrev etiketter på alla kartonger, men han tycks aldrig ha bytt färgband i sin skrivmaskin. Eller om det är tiden som blekt maskinskriften? Det är närmast omöjligt att se vad det står på kartongerna på de högre hyllorna när man står på golvet. Och något register, där man enkelt kan söka efter en gård eller person och få besked om i vilken kartong på vilken hylla man ska söka finns inte.

Det är det arkivgruppen ska försöka ordna nu. Första åtgärden har varit att rensa i arkivet. Där har också samlats mycket som inte behöver sparas, i alla fall inte i Löas arkiv. Verifikationer på varenda enskilt utgift för en gård eller affär, tar onödigt plats om kassaböcker finns. Alla kopior på protokoll och medlemsutskick och böcker i många, många exemplar har helt enkelt körts till tippen.

### Tidskrävande jobb

Vad som finns i alla kartonger måste kollas, nya etiketter skrivs och ett nytt register görs. Ett stort och tidskrävande jobb. Inte minst för att arbetet ständigt avbryts av utrop som "Men har ni sett!" "Titta här!" "Vad kul, det är ju hon!" "Det där minns jag!" "Men var är den här bilden tagen?"

Vi kommer nog att hitta några godbitar för Löa-Bladet i arkivet också. Någon form av bild- och filmvisning i lokalen planeras och överhuvudtaget är tanken att Löa Byarkiv ska bli mer tillgängligt för Löabor, släktforskare och andra intresserade. Om allt blir klart till Arkivens Dag någon gång i höst återstår att se.



### Accepterade i Löa

Den här bilden finns inte i Löa Byarkiv, utan i Örebro läns digitala museum. Bilden är tagen 1959 av Anders Bogland och visar enligt bildtexten ett bostadshus för en romsk familj (zigenarfamilj) från Löa.

Bostaden ser väl mer ut som ett tält än ett hus, men att det stod på parkeringen vid hyttan minns både Britt Carlsson och Margareta Gustafsson. I bakgrunden syns uppfartsrampen för kolryssarna. Rampen var större då, när hästar drog upp kolen, och kollhuset är biljettkontor idag.

Vidare enligt bildtexten sysslade mannen med förtenning - ett sätt att lägga tenn på koppar, en vanlig syssla för romer. På många ställen blev de bortmotade, men i Löa var de accepterade. Där kunde de bo månadsvis. De fick betalt för sitt arbete och även lite mat, höns, frukt, potatis. De fick också rester av träkol för att elda i kaminen som de lagade mat på.

- De var här flera vintrar vad jag minns, säger Britt och mamma lämnade kopparkastruller för förtenning.

Och Ingela Stark minns att hon ofta hälsade på hos familjen i tältet.